

Корупционни индекси на *Коалиция 2000*

Април 1999

СЪДЪРЖАНИЕ

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО	3
ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ	4
КОРУПЦИОННИ ИНДЕКСИ	5
НАГЛАСИ СПРЯМО КОРУПЦИЯТА	6
КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ	8
ОЦЕНКИ ЗА РАЗМЕРИТЕ НА КОРУПЦИЯТА	11
ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КОРУПЦИЯТА	18

МЕТОДОЛОГИЯ НА
ИЗСЛЕДВАНЕТО

Изводка

Национално представително изследване на населението, обхващащо 1122 респонденти на възраст над 18 г.

Метод на изследването

Методът на изследване е персонално стандартизирано интервю.

Полева работа

Полевата работа беше извършена от 27.03 до 16.04 1999 год.

ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД
КОИТО Е ИЗПРАВЕНА
БЪЛГАРИЯ

Според общественото мнение корупцията е сред петте най-важни проблеми, пред които е изправена България днес. Същевременно се регистрира известен спад в оценките на гражданите за значимостта на това обществено явление - от 38,5% през февруари на 34,2% през април 1999 г.

ТАБЛИЦА 1. ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ

	<i>Февруари ' 99</i>	<i>Април ' 99</i>
Безработицата	58,4 %	64,1 %
Ниските доходи	51,3 %	49,1 %
Престъпността	45,4 %	39,1 %
Корупцията	38,5 %	34,2 %
Бедността	31,6 %	32,9 %
Високите цени	22,9 %	20,5 %
Политическата нестабилност	17,7 %	20,2 %
Здравеопазването	11,5 %	9,2 %
Замърсяването на околната среда	3,6 %	5,2 %
Образованието	2,7 %	2,9 %
Етническите проблеми	2,1 %	2,4 %

Интервюираните са посочвали до три отговора, поради което сборът от процентите надхвърля 100.

База: N= 1122

КОРУПЦИОННИ ИНДЕКСИ

- Корупционните индекси са основен продукт на *Системата за мониторинг на корупцията* (СМК) на *Коалиция 2000*. Техните стойности се актуализират на всеки 3 месеца на основата на данни от емпирични изследвания.
- Корупционните индекси приемат стойности от 0 до 10.
- Колкото стойността на индексите е по-близка до 10, толкова по-негативни са оценките за състоянието на корупцията в страната.
- Индексите, чиято числова стойност клони към 0, показват максимална близост до идеала за “общество без корупция”.
- Корупционните индекси са групирани в няколко категории:
 - нагласи спрямо корупцията;
 - корупционни действия;
 - оценки за размерите на корупцията;
 - корупционни очаквания.

НАГЛАСИ СПРЯМО КОРУПЦИЯТА

Принципна допустимост

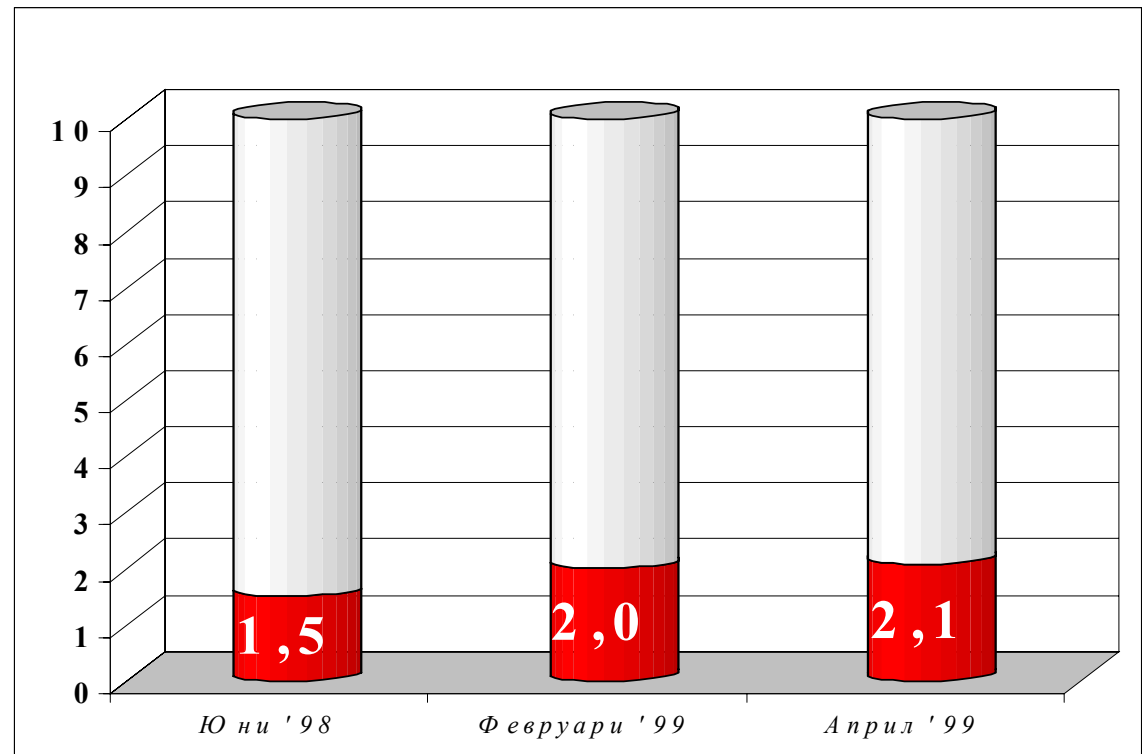
Отразява равнището на ценностната приемливост на различни корупционни практики.

Стойността на индекса през април 1999 г. е **2.1** и показва, че корупцията трайно се възприема като морално недопустимо обществено явление.

Спрямо месец февруари не са регистрирани съществени промени в оценките на гражданите.

В сравнение с месец юни 1998 г. е налице, макар и слабо изразена тенденция на увеличаване на толерантността спрямо типичните корупционни практики - получаване на пари, подаръци или услуги от служители в обществения сектор.

ГРАФИКА 1. ПРИНЦИПНА ДОПУСТИМОСТ

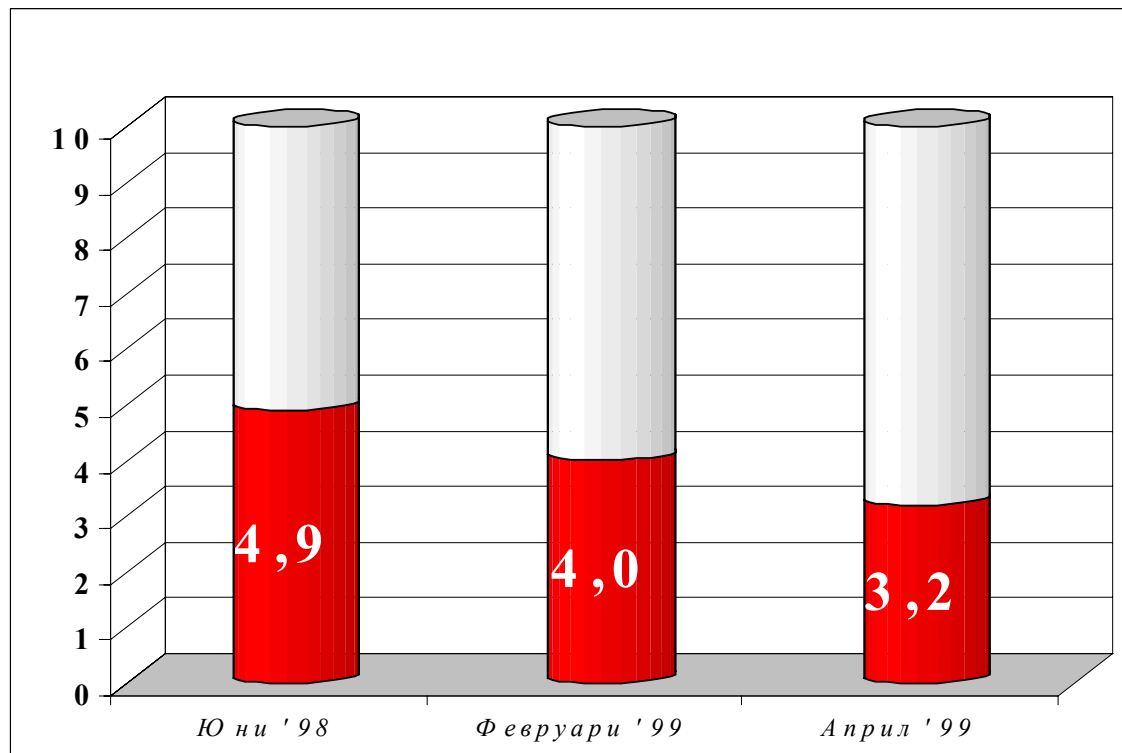
База: N = 1122

Податливост на корупция

Измерва склонността да се правят компромиси с принципите и ценностите под натиска на обстоятелствата.

Индексът на податливостта на корупция през април 1999 г. е 3,2 и достига най-ниска точка от началото на изследването, което би могло да се интерпретира като нараснало несъгласие с всекидневните компромиси с корупцията.

ГРАФИКА 2. ПОДАТЛИВОСТ НА КОРУПЦИЯ

База: N = 1122

КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

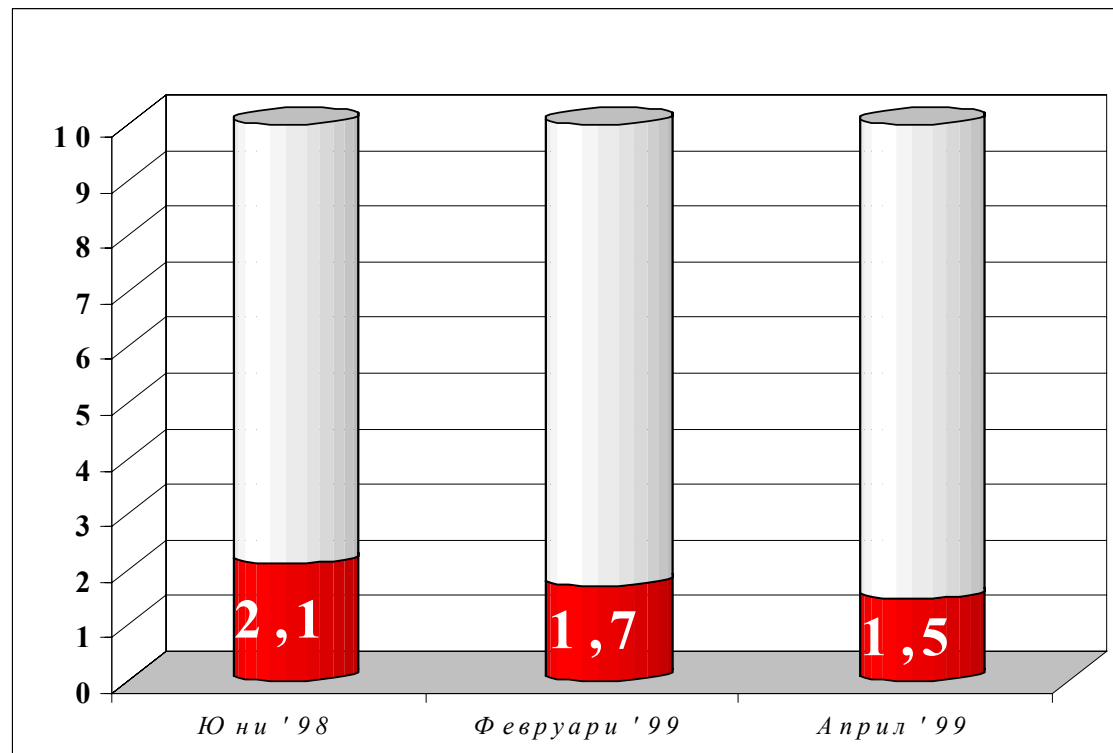
Корупционен натиск

Отразява разпространеността на опитите служители от обществената сфера да осъществяват пряко или косвено натиск върху гражданите за получаване на пари, подаръци или услуги.

Стойността на индекса на корупционния натиск през април 1999 г. е **1.5**. Това показва, че пряката принуда към корупция е относително слабо изразена.

Както спрямо месец юни 1998 г., така и спрямо февруари 1999 г. индексът на корупционния натиск отчита тенденция към постепенно намаление.

ГРАФИКА 3. КОРУПЦИОНЕН НАТИСК

База: N = 1122

Корупционни действия

Получените данни показват, че най-често към корупционен модел на поведение се придържат митническите и полицейските служители, лекарите и служителите в съдебната система. Над една пета от гражданите, контактували с тях са били обект на корупционен натиск. При бизнесмените, общинските служители, съдиите и университетските преподаватели този процент е около два пъти по-малък.

Интересно е да се отбележи, че натискът от страна на представителите на една от най-масовата професии – учителите, е много нисък.

ТАБЛИЦА 2.”АКО ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА СЕ Е СЛУЧВАЛО ДА ВИ ПОИСКАТ НЕЩО, ЗА ДА БЪДЕ РЕШЕН ВАШ ПРОБЛЕМ, ТО ВИ БЕ ПОИСКАНО ОТ:”

	Февруари '99		Април '99	
	%*	База **	%*	База **
Митнически служител	17,3	202	27,90	157
Полицейски служител	22,3	367	22,80	352
Лекар	26,6	790	21,50	771
Административен служител в съдебната система	15,9	251	20,40	225
Бизнесмен	13,4	374	12,00	375
Общински служител	15,6	537	11,50	513
Съдия	8,6	209	10,90	170
Служител или преподавател в университет	12,4	218	9,50	207
Общински съветник	8,9	257	8,60	217
Прокурор	5,5	182	7,90	151
Следовател	7,4	175	7,90	154
Служител в министерство	5,4	168	6,70	135
Данъчен служител	9,5	526	6,60	494
Учител	3,4	468	4,80	410
Народен представител	2,5	160	4,80	118

**Относителен дял на тези от контактувалите, на които са искали пари, подаръци или услуги.*

*** Брой на респондентите, които са контактували през последната година със съответните служители.*

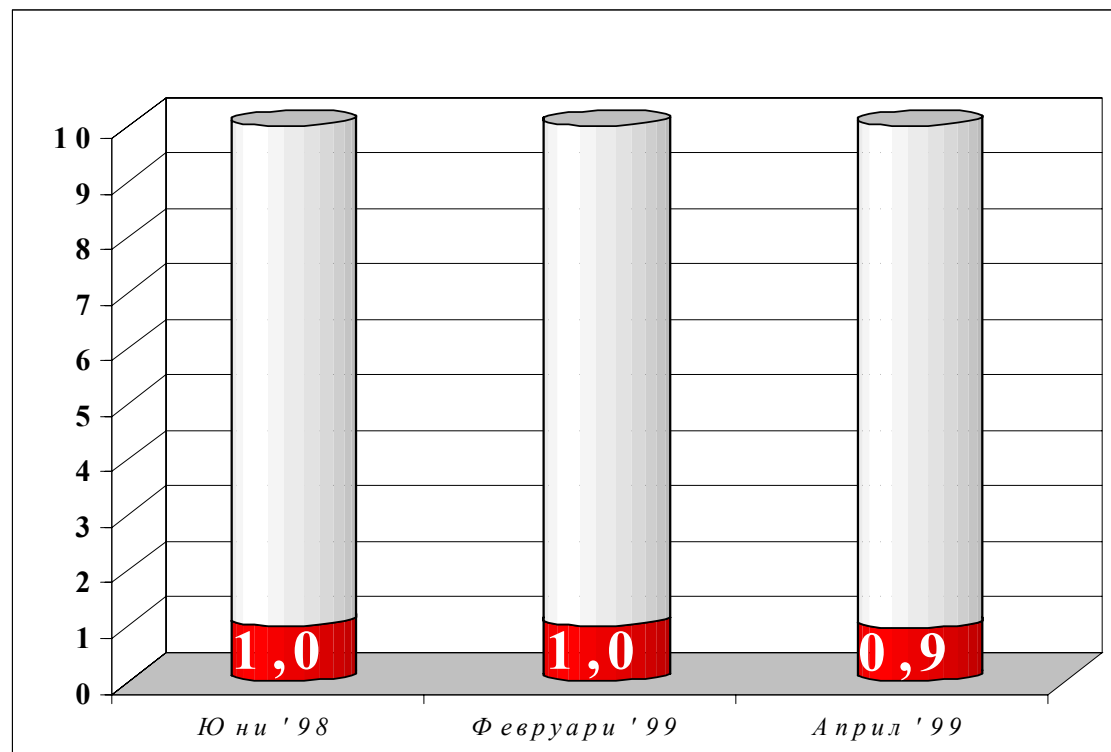
Корупционни действия

Отразява самооценката /признанието за личното участие на респондентите във форми на корупционно поведение.

През април 1999 г. индексът на корупционни действия има стойност **0.9**. Тази ниска стойност показва, че една относително малка част от българските граждани са въввлечени в корупция.

Сравнението с месец юни 1998 г. и месец февруари 1999 г. показва, че индексът на корупционните действия почти е запазил своята стойност. Това от своя страна означава, че една част от населението трайно се придържа към подобен модел на поведение.

ГРАФИКА 4. КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

База: N = 1122

ОЦЕНКИ ЗА РАЗМЕРИТЕ НА КОРУПЦИЯТА

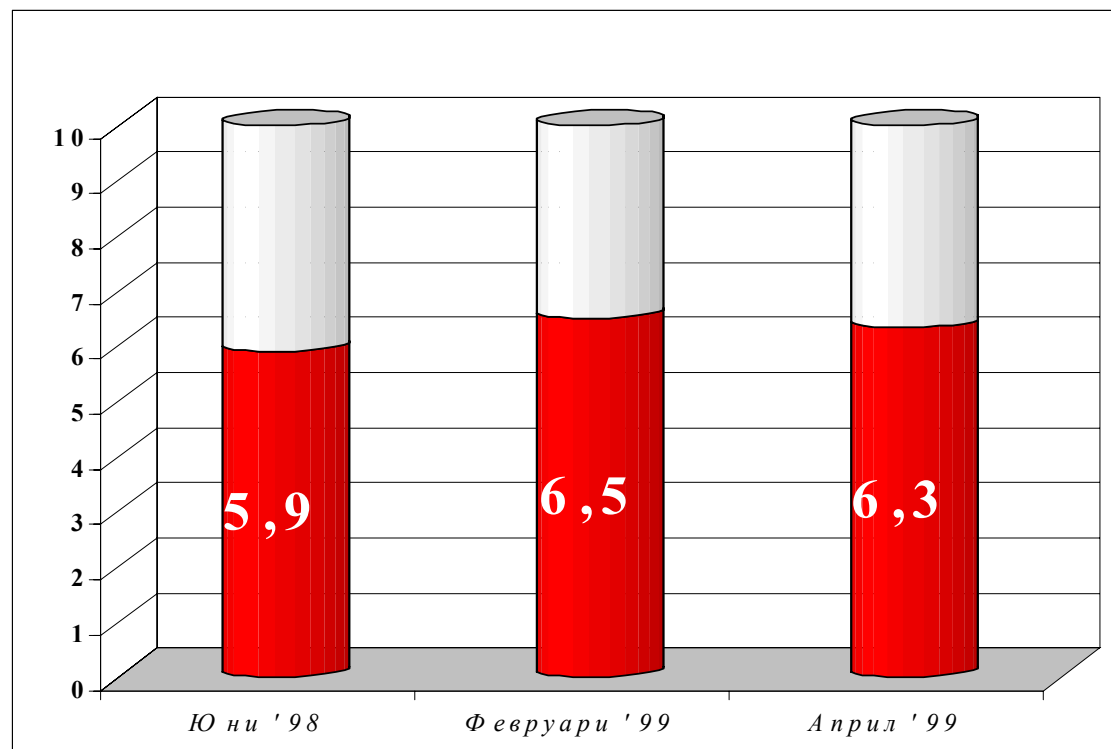
Разпространение на корупцията

Регистрира оценките за степента на разпространеност на корупционните действия сред служителите в обществената сфера.

Стойността на този индекс през април 1999 г. е **6.3** и потвърждава тезата, че корупционното поведение се възприема като обичайна практика.

В сравнение с месец февруари 1999 г. общественото мнение отчита известно намаление в оценките на населението за степента на разпространение корупцията в страната.

ГРАФИКА 5. СТЕПЕН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

База: N = 1122

Разпространение на корупцията

Според общественото мнение основните предпоставки за широкото разпространение на корупцията са от икономически характер.

Несъвършенствата в законодателната, административната и съдебната система също са сред важните фактори, детерминиращи нивото на корупция в страната.

За периода февруари - април 1999 г. не са регистрирани съществени промени в обществените нагласи.

Сравнението между двата периода показва, че в обществото има устойчиви представи за причините предизвикващи корупция.

ТАБЛИЦА 3. ОСНОВНИ ФАКТОРИ, КОИТО ВЛИЯТ ВЪРХУ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА КОРУПЦИЯТА В СТРАНАТА

	Февруари ' 99	Април ' 99
Стремежът към бързо забогатяване на тези, които са на власт	53,5 %	52,9 %
Ниските заплати	51,9 %	51,5 %
Несъвършеното законодателство	41,1 %	38,8 %
Липсата на строг административен контрол	35,2 %	36,4 %
Преплитане на служебните задължения с личните интереси	25,1 %	25,8 %
Неефективността на съдебната система	26,4 %	19,6 %
Моралната криза в периода на преход	19,4 %	19,4 %
Особеностите на българската национална култура	5,7 %	6,9 %
Наследените от комунистическото минало проблеми	10,9 %	6,8 %

Интервюираните са посочвали до три фактора, поради което сборът от процентите надхвърля 100.

База: N= 1122

Разпространение на корупцията

Според общественото мнение най-разпространена е корупцията сред митническите служители, адвокатите, съдиите, прокурорите и полицейските служители. След тях се нареждат бизнесмените, лекарите, данъчните служители и служителите в министерствата. На последните места в тази класация са журналистите, представителите на неправителствените организации и учителите.

За периода февруари - април 1999 г. не са регистрирани съществени промени в оценките на гражданите за степента на разпространение на корупцията сред различните професионални групи.

Най-значителната промяна в обществените нагласи в позитивен план има по-отношение разпространението на корупцията сред лекарите. Спрямо общинските служители и политическите лидери общественото мнение също е станало по-толерантно.

ТАБЛИЦА 4. “СПОРЕД ВАС, ДОКОЛКО ШИРОКО Е РАЗПРОСТРАНЕНА КОРУПЦИЯТА СРЕД СЛЕДНИТЕ ГРУПИ:”

	“Почти всички и повечето са въвлечени в нея” (%)	
	Февруари ‘ 99	Април ‘ 99
Митнически служители	73,3	73,2
Адвокати	55,5	55,4
Съдии	49,5	50,8
Прокурори	48,5	50,0
Полицейски служители	51,5	49,2
Бизнесмени	49,5	47,6
Лекари	56,9	46,0
Данъчни служители	47,1	45,2
Служители в министерства	42,5	41,9
Следователи	43,6	41,8
Административни служители в съдебната система	42,0	40,5
Общински служители	44,3	39,6
Народни представители	39,0	37,7
Министри	39,1	35,3
Лидери на политически партии и коалиции	40,5	31,1
Служители или преподаватели в университети	29,5	28,5
Местни политически лидери	34,0	27,5
Общински съветници	31,2	26,4
Журналисти	12,7	12,0
Представители на неправителствени организации	16,3	11,5
Учители	12,6	8,4

База: N= 1122

Разпространение на корупцията

Институционалното разпространение на корупцията в голяма степен възпроизвежда структурата по професионални групи. Като изключително високи могат да се определят оценките за степента на разпространение на корупцията в митниците, съдебната система, Агенцията за приватизация, полицията и данъчните служби. Според общественото мнение най-малко е разпространена корупцията в Българската национална банка, армията, Националния статистически институт и президентството.

ТАБЛИЦА 5. “СПОРЕД ВАС, ДО КАКВА СТЕПЕН Е РАЗПРОСТРАНЕНА КОРУПЦИЯТА В СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ:”

	<i>Индекс</i>	<i>База *</i>
Митници	8,78	927
Съдебна система	7,62	864
Агенция по приватизация	7,46	632
Полиция	7,16	903
Данъчни служби	7,10	871
Агенция за чуждестранна помощ	7,02	549
Отраслови министерства	6,94	735
Областни управи	6,90	706
Парламент	6,78	781
Общинска администрация	6,64	823
Правителство	6,58	785
Комитет по енергетика	6,40	589
Комисия за ценни книжа и фондови борси	6,24	389
Комисия за защита на конкуренцията	6,14	401
Комитет по пощи и далекосъобщения	5,86	609
Сметна палата	5,74	402
Българска национална банка	5,34	556
Армия	4,88	774
Национален статистически институт	4,8	456
Президентство	4,46	674

** Брой респонденти, които са дали оценка за степента на разпространение на корупцията.*

Разпространение на корупцията

Над половината от запитаните са посочили митниците като институцията, където корупцията е най-разпространена. Очевидно в общественото съзнание митниците са се утвърдили като нарицателен пример за средище на висока корупция.

ТАБЛИЦА 6. “СПОРЕД ВАС, В КОЯ ОТ ИЗБРОЕНИТЕ ИНСТИТУЦИИ КОРУПЦИЯТА Е НАЙ-РАЗПРОСТРАНЕНА”

	%
Митници	51,1
Съдебна система	10,4
Данъчни служби	6,7
Полиция	6,6
Парламент	5,4
Агенция по приватизация	5,0
Правителство	4,3
Общинска администрация	3,9
Отраслови министерства	1,8
Областни управи	1,0
Комитет по енергетика	1,0
Армия	0,8
Агенция за чуждестранна помощ	0,6
Комитет по пощи и далекосъобщения	0,4
Комисия за ценни книжа и фондови борси	0,4
Президентство	0,3
Българска национална банка	0,2
Национален статистически институт	0,2
Сметна палата	0,1
Комисия за защита на конкуренцията	0,0

База: N = 928

Разпространение на корупцията

Според всеки трети президентството е институцията, където корупцията е най-слабо разпространена. Следват армията, Националният статистически институт и Българската национална банка. На дъното на тази класация се нареждат митниците, Парламента, Комитета по енергетика, Агенцията за приватизация и съдебната система. Именно това са държавните институции, които според общественото мнение са основните средища на корупцията в страната.

ТАБЛИЦА 7. “СПОРЕД ВАС, В КОЯ ОТ ИЗБРОЕНИТЕ ИНСТИТУЦИИ КОРУПЦИЯТА Е НАЙ-МАЛКО РАЗПРОСТРАНЕНА”

	%
Президентство	32,0
Армия	22,8
Национален статистически институт	11,0
Българска национална банка	9,9
Комитет по пощи и далекосъобщения	5,2
Общинска администрация	3,9
Сметна палата	2,9
Данъчни служби	2,5
Полиция	1,5
Правителство	1,2
Отраслови министерства	1,2
Агенция за чуждестранна помощ	1,2
Областни управи	1,0
Комисия за защита на конкурен.	1,0
Митници	0,8
Комисия за ценни книжа и фондови борси	0,6
Парламент	0,5
Комитет по енергетика	0,4
Агенция по приватизация	0,3
Съдебна система	0,1

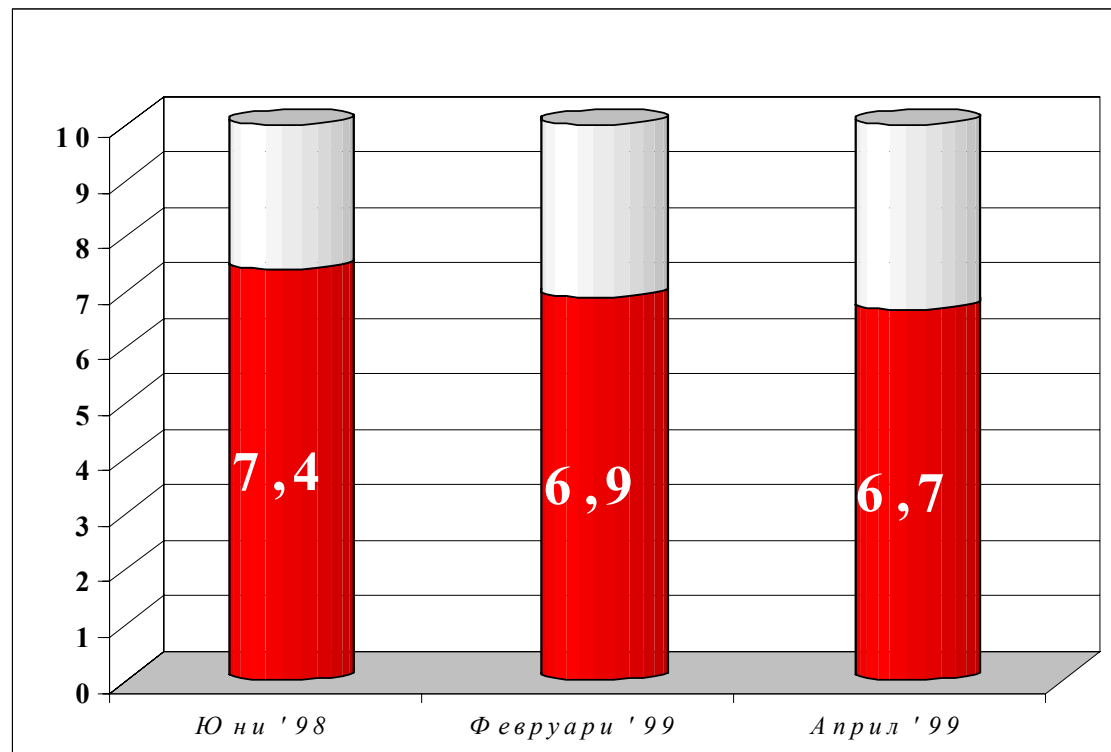
База: N = 803

Практическа ефикасност на корупцията

Показва оценките на гражданите за степента на превръщане на корупцията в ефективно средство за решаване на лични проблеми.

И през месец април 1999 г. индексът продължава да има висока стойност - 6,7. Тези резултатите потвърждават масовите нагласи, че корупционното поведение е социално успешно. В дългосрочен период, обаче, е налице тенденция към намаление на този индекс. От своя страна това е индикатор за положителната посока, в която се променят оценките на гражданите.

ГРАФИКА 6. ПРАКТИЧЕСКА ЕФИКАСНОСТ НА КОРУПЦИЯТА

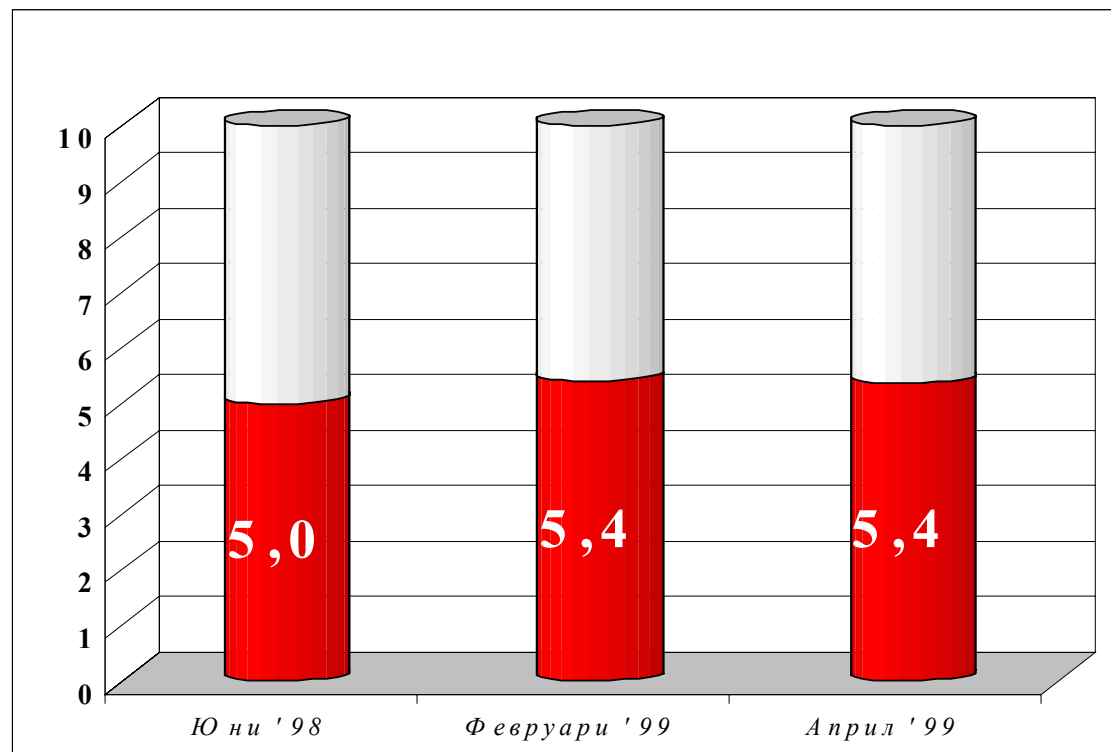
База: N = 1122

ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КОРУПЦИЯТА

Отразяват оценките за възможностите (потенциала) на българското общество да се справи с корупцията.

В средата на миналата година стойността на този индекс е **5,0**, което говори за наличието на един умерен песимизъм сред българските граждани. В периода юни 1998 г. – февруари 1999 г. обаче песимизмът на населението по отношение на възможността корупцията да бъде ограничена леко се е увеличил. След този момент стойността на индекса не търпи изменения и показва устойчивостта на обществените нагласи.

ГРАФИКА 7. КОРУПЦИОННИ ОЧАКВАНИЯ

База: N = 1122

Агенция “Витоша Рисърч” е специализирана в извършването на социални и маркетингови изследвания. Тя възниква като резултат от развитието на социологическата програма на Центъра за изследване на демокрацията, започнала своята дейност през 1989г.

“Витоша Рисърч” е специализирана в провеждане на изследвания в областта на приватизацията, социалната политика, икономическото, политическото и електорално поведение, ценностните ориентации и нагласи на българското население, проучването на общественото мнение, оценка на медийните аудитории и програми, рекламни изследвания и други.

Ул. Лазар Станев № 1
1113 София
Тел.: 971 3000
Факс: 971 2233
Е-поща: VR@ONLINE.BG
WWW.ONLINE.BG/VR

